



Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya



Projecte “Terra de ningú”: lectures per a fer el salt de la novel·la juvenil a la novel·la d’adults

Xosse Nofre Calderó

Responsable de l’Àrea infantil i juvenil de la Biblioteca Pública de Lleida

xnofre@gencat.cat

Gemma Morlans Giné

Coordinadora de serveis de la Biblioteca Pública de Lleida

gmorlans@gencat.cat

Resum

Durant el curs 2021-2022 la Biblioteca Pública de Lleida ha posat en marxa el projecte “Terra de ningú”, adreçat a joves a partir de 15 anys i que vol oferir propostes de lectura adequades per a fer el salt de la novel·la juvenil a la novel·la d’adults. L’objectiu és facilitar que els joves trobin lectures adequades que els ajudin a madurar com a lectors i no abandonin l’hàbit de lectura, com sol passar en aquestes edats. En aquesta contribució, expliquem el procés de creació i posta en marxa del projecte, les accions i activitats realitzades i els objectius per al nou curs.

Paraules clau: Lectura, joves, hàbit de lectura, prescripció lectora, Biblioteca Pública de Lleida.

Resumen

Durante el curso 2021-2022 la Biblioteca Pública de Lleida ha puesto en marcha el proyecto “Terra de ningú” (“Tierra de nadie”), dirigido a jóvenes a partir de 15 años y que quiere ofrecer propuestas de lectura adecuadas para hacer el salto de la novela juvenil a la novela de adultos. El objetivo es facilitar que los jóvenes encuentren lecturas adecuadas que los ayuden a madurar como lectores y no abandonen el hábito de lectura, como suele pasar en estas edades. En esta contribución, explicamos el proceso de creación y puesta en marcha del proyecto, las acciones y actividades realizadas y los objetivos para el nuevo curso.



Col·legi Oficial de Bibliotecaris-
Documentalistes de Catalunya

Via Augusta, 56
08006 Barcelona

Tel. 93 319 76 75
Fax 93 319 78 74

cobdc@cobdc.org
www.cobdc.org



Palabras clave: lectura, joves, hàbit de lectura, prescripció lectora, Biblioteca Pública de Lleida.

Abstract

During the 2021-2022 period, the Public Library of Lleida has launched the "Terra de ningú" ("No man's land") project, aimed at young people aged 15 and over and which wants to offer suitable reading proposals to make the leap from the youth's literature to the adults' literature. The aim is to make it easier for young people to find suitable reading that will help them mature as readers and not abandon the habit of reading, as usually happens at these ages. In this contribution, we explain the process of creating and launching the project, the actions and activities carried out and the objectives for the new year.

Keywords: Reading, young people, reading habit, reading prescription, Lleida Public Library.

Introducció

Els professionals que s'encarreguen dels serveis bibliotecaris per a joves, saben que arriba una certa edat en què els lectors adolescents perden l'interès per la lectura. A més de la gran quantitat de propostes i activitats que allunyen els joves de l'hàbit de llegir, arriba un punt en què els ensopeixen les històries que fa temps que llegeixen però no saben per on començar una nova etapa. Des de la Biblioteca Pública de Lleida hem posat en marxa durant el curs 2021-2022 el projecte "Terra de ningú", mitjançant el qual volem facilitar als joves a trobar la clau per a dur la lectura del terreny d'adolescència voraç cap a la joventut més madura. Un bon lector necessita, evidentment, un bon llibre per a esdevenir-ho, però, cal, en un primer moment, connectar lector i llibre. Per això amb aquest projecte, la biblioteca vol estendre la mà a tots aquells joves que volen fer les primeres passes al món de la lectura d'adults i no saben per on començar. En aquesta comunicació expliquem com es va dissenyar el projecte, en què consisteix, les activitats dutes a terme, i presentem una selecció d'obres que poden ajudar altres biblioteques a acompanyar els seus joves lectors en aquesta transició cap a la maduresa lectora.

1. D'on partim

L'any 2015 l'Àrea juvenil va posar en marxa el projecte "Poker de llibres" adreçat a lectors de 13 anys en endavant. Era el primer cop que es feia un projecte amb nois i noies d'aquesta edat a la biblioteca i l'objectiu principal era molt senzill: formar un grup de joves per a parlar de llibres. La dinàmica seria totalment oberta a les propostes que fessin els participants perquè volíem que se sentissin còmodes amb el projecte.

Amb la difusió que vam fer i l'ajuda d'alguns instituts de Lleida, es va poder realitzar una primera trobada amb un grup inicial de joves i es va començar a definir el projecte. Lluny dels grups de lectura que podem trobar més freqüentment en moltes biblioteques, els nostres joves es reunien per parlar de llibres, recomanar-se lectures i participar en la selecció bibliogràfica de l'àrea juvenil. D'aquesta primera trobada en va sorgir el nom "Poker de llibres", i també la idea de crear un blog on tots els membres podrien publicar recomanacions literàries sota un pseudònim de la baralla de cartes del pòquer.

El grup va anar consolidant-se a través de trobades mensuals i es van organitzar activitats paral·leles (tallers, xerrades, presentacions de novetats...), i de tant en tant, l'activitat preferida dels joves: una sortida a la llibreria per anar a comprar les últimes novetats.



Imatge 1: Presentació del grup Poker de llibres a la biblioteca.



Al cap d'uns anys, aquests primers nois i noies “fundadors” del grup es van anar fent grans i les trobades es van fer cada cop més difícils de mantenir, si bé s'hi van anar afegint altres nois i noies, però sense arribar a consolidar un nou grup. El pròxim objectiu serà trobar la 2a generació de “Poker de llibres”.

2. Noves necessitats

Un cop viscuda l'experiència de la 1a generació de “Poker de llibres” ens vam adonar que els joves arribaven a un moment crític en què necessitaven avançar cap a un altre nivell de lectures per no quedar-se estancats en la novel·la juvenil o, directament, abandonar l'hàbit de lectura.

I aquí és on va néixer aquest nou projecte. Per fer-ho vam comptar amb la col·laboració d'una ex-membre de “Poker de llibres” que és una gran lectora, ha fet els seus primers passos com a escriptora i és estudiant del Grau d'estudis literaris, l'Etna Miró. Una noia amb un bon bagatge de lectura, capaç de transmetre la seva passió pels llibres i acostumada a tractar amb lectors joves com ella.

3. Objectius del projecte “Terra de ningú”

Per començar amb el projecte, ens vam plantejar 3 objectius principals:

- Acompanyar els joves lectors a partir de 15 anys a fer el salt de la literatura juvenil a la literatura d'adults.
- Donar a conèixer títols recomanats per a aquestes edats (*young adults*) que surten de les típiques lectures obligatòries. La tasca de prescripció va des d'obres poc conegudes d'autors reconeguts o clàssics moderns fins a obres d'autors novells.
- Formar un grup de joves lectors que sentin que formen part de la comunitat lectora de la Biblioteca Pública de Lleida.

4. Públic objectiu

El públic objectiu-diana al qual va adreçat aquest projecte és joves de 15 a 23 anys que tenen un hàbit de lectura ja consolidat dins l'etapa infantil i d'adolescent. Volen continuar creixent com a lectors però necessiten algú que els guii en aquest procés cap a la literatura d'adults. Ens dirigim a joves de manera individual i també, de manera col·lectiva, als centres educatius de secundària, batxillerat, cicles formatius i també estudiants universitaris d'aquestes edats.

5. Tria del nom "Terra de ningú"

Per escollir el nom del projecte vam fer una pluja d'idees entre les diverses persones implicades en el projecte. Ens va costar arribar a un nom que identifiqués el projecte i que captés l'atenció, fins que vam arribar a "Terra de ningú". El motiu és senzill: entre l'etapa de la novel·la juvenil i l'etapa de la novel·la d'adults hi ha un buit d'espai a les biblioteques però hi ha un públic que necessita omplir aquest espai. Sovint, no pensem en aquest públic tant concret, que a més, moltes vegades no té un lloc de referència dins de les biblioteques on anar a buscar les lectures que necessita, com sí que tenen altres públics diana (I1, I2, I3, JN...). Es mouen entre els espais JN i N, i moltes vegades amb resultats desencoratjadors. "Terra de ningú" vol omplir aquest buit amb propostes que puguin ajudar als joves a créixer com a lectors.



Imatge 2: *Logotip del projecte*
"Terra de ningú"

6. Etapes i accions del projecte

Per tal de desenvolupar el projecte es van posar en marxa les següents accions:

6.1. Creació d'un centre d'interès a l'Àrea juvenil de la BPL. Calia fer una selecció inicial de “bons llibres” que fossin un desafiament per als joves i que els ajudessin a iniciar el trànsit cap a la novel·la adulta, trobar la continuïtat a l'hàbit de lectura i créixer com a lectors. Per començar vam fixar la xifra d'una trentena de títols que serien el punt de partida de tot el projecte. La selecció es va fer amb les següents premisses:

- Novel·les clàssiques recomanades per a passar de la novel·la juvenil a la literatura universal (obres que “cal llegir” i que no formen part del corpus habitual de les lectures obligatòries dels instituts).
- Novel·les actuals escrites per autors joves que val la pena tenir en compte tant per la seva qualitat com perquè tenen una proximitat de generació amb els joves a qui es dirigeix el projecte.

Com a resultat, vam obtenir una selecció acurada i actualitzada que prioritza la qualitat més que la quantitat.



Un cop seleccionades les obres es van adquirir dos exemplars de cada títol i es va instal·lar un petit centre d'interès a l'àrea juvenil, prop de la secció de còmic i novel·la juvenil. La intenció era crear un aparador molt visual pensant en clau “comercial” per tal d'atraure l'interès dels lectors.

Imatge 3: Aparador del centre d'interès “Terra de ningú”, amb les 30 primeres obres seleccionades.

6.2. Elaboració de maletes viatgeres adreçades a instituts i d'altres centres educatius, per a estudiants de 4t d'ESO i Batxillerat i cicles formatius per tal que aquests puguin endur-se-les en préstec i fomentar la lectura entre els alumnes a les aules. Descripció del lot i contingut de la maleta:

- **Dossier per al professor o professora:** conté l'explicació del projecte "Terra de ningú" i ressenyes de les propostes de lectura de la maleta presentades amb dos nivells de dificultat. També inclou unes etiquetes temàtiques que faciliten als alumnes la tria sobre què volen llegir.
- **Vídeo de la xerrada de presentació** del centre d'interès amb l'Etna Miró. Accés des del canal de Youtube de la biblioteca: <https://youtu.be/2s50QwjEgJ8>.
- **Documents:** 30 novel·les juvenils/adultes de la selecció "Terra de ningú".

La informació i la sol·licitud de les maletes es pot trobar a la pàgina web de la biblioteca¹.

6.3. Creació del grup de lectura "Terra de ningú". L'any 2022 s'ha iniciat un club de lectura virtual obert a joves de les edats a les quals s'adreça el projecte on es llegeixen obres que formen part d'aquest centre d'interès i està coordinat per l'Etna Miró. Per la 1a edició s'han seleccionat 3 títols tenint en compte que fossin autors clàssics i contemporanis i que les temàtiques fossin variades i portessin a la reflexió i a la crítica personal dels participants:

- **"La campana de vidre" de Sylvia Plath:** un viatge al Nova York dels anys 50 i una baixada als inferns: "La campana de vidre" és la història d'una noia que s'ofega. Una novel·la sorprenent sobre una noia jove amb somnis a la capital.
- **"La Mort lenta" de Xavier Mas Craviotto:** tots l'hem sentida, aquella angoixa de no saber on anirem a parar. "La Mort lenta" és una novel·la que ens parla en un xiuxiueig. Una novel·la feta a partir de tots aquells moments de desorientació.

¹ https://bibliotecalleida.gencat.cat/ca/serveis/serveis_biblioteca/biblioteca-i-escola/dinamitzacio-lectora-aules/maletes-secundaria/

- **“Por” de Stefan Zweig:** deixar aquesta història de banda no és una opció. Un autor essencial del segle XX en una de les seves novel·les més breus i intenses. La por com a presó, com a dilema i com a monstre: la por que la veritat esmicoli la teva vida.

Per a facilitar la participació dels joves, els llibres es poden agafar en préstec a la biblioteca o bé a la plataforma de préstec digital eBiblioCat. Les trobades virtuals es duen a terme a través de l'aplicació Tellfy.

La biblioteca ha adquirit 1 lot de 15 exemplars de cada títol per al grup de lectura i per deixar-los en préstec a qui pugui interessar.

En aquesta primera edició, hi ha participat un total de 7 joves i s'han realitzat 4 trobades virtuals. La valoració ha estat molt positiva i enriquidora i es tornarà a reprendre al curs vinent en format híbrid (presencial i virtual).

7. Difusió

Per tal de dinamitzar el projecte la biblioteca va planificar diferents accions per dur a terme:

- **Creació del logotip** per identificar el projecte i els llibres que formen part del centre d'interès. Es va encarregar a una empresa de disseny perquè tingués una imatge potent i identificativa.
- **Xerrada de presentació del centre d'interès** a càrrec de Xosse Nofre, responsable de l'Àrea infantil i juvenil, i Etna Miró, coordinadora del Grup de lectura virtual. La xerrada estava adreçada a joves, famílies, professionals de l'educació i es va retransmetre pel canal Youtube² de la Biblioteca, des d'on es pot recuperar.
- **Ressenyes dels llibres** del centre d'interès al blog “Poker de llibres”³ i a la pàgina web⁴ de la biblioteca. Es van publicant periòdicament i es comparteixen a les xarxes socials de la biblioteca.
- **Difusió del grup de lectura** a través de les xarxes socials.

² <https://youtu.be/2s50QwjEgJ8>

³ <https://pokerdellibres.blogspot.com/>

⁴ <https://bibliotecalleida.gencat.cat>



Imatge 4: Fotograma de la xerrada de presentació del centre d'interès amb la Xosse Nofre i l'Etna Miró. El vídeo es pot veure a través del canal Youtube de la biblioteca.

8. Continuïtat del projecte

Per tal de donar continuïtat al projecte, hem establert un seguit d'accions per dur a terme durant el 2n semestre de 2022:

- **Ampliar la selecció d'obres del centre d'interès amb una vintena de nous títols.** La selecció es farà tenint en compte les novetats que surten al mercat d'autors novells i clàssics i el fons retrospectiu que sigui d'interès per a la secció.
- **Traslladar el centre d'interès al claustre,** al costat de les lectures de secundària i el còmic manga juvenil. És un lloc estratègic perquè els nois i noies d'aquestes edats descobreixin altres propostes atractives fora de les lectures obligatòries.
- **Difondre la informació complementària de les trobades del grup de lectura virtual.** La coordinadora del grup de lectura va fer una recopilació d'informacions complementàries a les lectures proposades (enllaços documentals, presentacions en power point, ressenyes, fragments en veu alta, entrevistes...) que no llueix com es mereix perquè és només accessible des de l'aplicació que utilitzem per a fer el grup de lectura virtual. Per aquest motiu, incorporarem aquests recursos al web de la biblioteca i al blog de "Poker de

llibres” amb la intenció de donar continuïtat a aquestes lectures i que siguin accessibles a tothom que en un futur s’animi a llegir aquestes propostes.

- **Programar la 2a edició del grup virtual de lectura “Terra de ningú”.** Per petició dels participants de la 1a edició, el nou curs tindrà un format híbrid, amb trobades presencials i amb connexió virtual per qui no pugui desplaçar-se. Les 5 lectures seleccionades per a la nova edició són:

- *Sempre hem viscut al castell* / Shirley Jackson
- *La llibreria ambulante* / Christopher Morley
- *Napalm al cor* / Pol Guasch
- *La veritable vida d’en Sebastian Knight* / Vladimir Nabokov
- *Quanta, quanta guerra* / Mercè Rodoreda

Les inscripcions s’obriran de nou en la 2a edició per ampliar el nombre de participants.

- **Elaborar bosses de tela amb el logotip de “Terra de ningú”** per obsequiar als participants del grup de lectura i als joves interessats que facin préstec d’obres del centre d’interès.
- **Elaborar un tríptic de difusió del projecte** amb algunes recomanacions de lectura, pensat per als usuaris del públic-diana i per a difondre als centres educatius.

9. Pressupost

Durant el primer any del projecte ha calgut destinar una part de diners del pressupost de compra i d’activitats de la biblioteca per posar-lo en marxa. Les despeses han estat principalment per adquisició de llibres (3.000€), coordinació del grup de lectura i la xerrada de presentació (1.100€), disseny del logotip i impressió de bosses (700€), compra de maletes amb rodes per a cedir els lots de lectura als centres educatius (140€).

De cara als següents anys, l’aportació de diners serà menor perquè només caldrà preveure les partides per a comprar nous llibres (ampliar la selecció i comprar nous lots) i per a les activitats (coordinació del grup de lectura i activitats complementàries).

10. Avaluació

Per avaluar el funcionament del projecte durant el primer any, hem establert els següents indicadors:

- Nombre total de documents del centre d'interès des de la creació: 193
- Nombre de préstecs dels exemplars que formen part del centre d'interès: 190 (gairebé 1 préstec per exemplar)
- Nombre de participants al grup de lectura: 7
- Nombre de publicacions sobre Terra de ningú i número de visualitzacions a xarxes, web i blog:

Mitjà	Número de publicacions	Número de visualitzacions
Facebook	8	2447
Twitter	12	3863
Instagram	4	144
Youtube	1	65
Blog "Poker de llibres"	6	140
Pàgina web	5	359

- Nombre de lots per a grups de lectura: 4
- Nombre de maletes viatgeres prestades: 2

De cara al segon any l'objectiu és incrementar els resultats en general, especialment el préstec de maletes (fins a 5) i els participants als grups de lectura (fins a 10).

11. Col·leccions recomanades

A continuació presentem una selecció de col·leccions i obres destacades incloses en el centre d'interès "Terra de ningú", que compleixen les característiques que busquem per a formar-ne

part. Aquesta mostra vol ajudar altres biblioteques a oferir lectures atractives per al públic objectiu d'aquest projecte.

- **Club Victòria (Viena edicions).** Col·lecció d'obres clàssiques angleses, fins ara inèdites o introbables en català, amb excel·lents traduccions i edició de luxe. Títols com:
 - *Mansfield Park* / Jane Austen
 - *Agnes Grey* / Anne Brontë
- **Petits plaers (Viena edicions).** Novel·les breus dels grans autors del segle XX, per a lectors amb poc temps. Títols com:
 - *El ball* / Irène Némirovsky
 - *Bon dia, tristesa* / Françoise Sagan
- **D'ací d'allà (Adesiara).** Títols rellevants de la literatura universal de tots els temps i de cultures petites com la nostra en el camp del teatre, la poesia i, sobretot, la narrativa. Traducció directa a partir de la llengua original. Els llibres de poesia es presenten en edició bilingüe. Títols com:
 - *La dama de la lloba* / Renée Vivien
- **El cercle de Viena (Viena edicions).** Col·lecció dedicada a la descoberta de clàssics moderns del segle XX fins ara inèdits en català. Títols interessants:
 - *La veritable vida d'en Sebastian Knight* / Vladimir Nabokov
 - *La llibreria ambulante* / Christopher Morley
 - *A Grand Central Station em vaig asseure i vaig plorar* / Elizabeth Smart
- **L'altra Narrativa (L'altra editorial).** Obres d'autors catalans i estrangers, principalment contemporanis, nous o consolidats o joves talents, però també obres del passat que encara són d'interès. Destaquem la màxima cura que posen en les seves edicions. Títols com:
 - *La mort lenta* / Xavier Mas Craviotto
 - *Frankie Addams* / Carson McCullers
 - *Sempre hem viscut al castell* / Shirley Jackson
 - *Les closques* / Laia Viñas
- **Clàssiques catalanes (Horsori).** Obres d'escriptors catalanes generalment poc reconegudes.
 - *Les algues roges* / Maria Teresa Vernet.

- **Club dels novel·listes (Club editor).** Col·lecció emblemàtica de narrativa i de referència en l'àmbit català. No només reediten les joies que en la seva època els feren cèlebres, sinó que donen veu a nous escriptors. Títols com:
 - *Quanta, quanta guerra* / Mercè Rodoreda.

12. Conclusions

En aquest primer any de creació i funcionament del projecte “Terra de ningú”, la valoració que fem des de la biblioteca és molt bona. Hem aconseguit posar a disposició dels lectors joves una sèrie de lectures interessants i adequades a aquest públic objectiu que probablement si no tinguessin un lloc destacat els haurien passat desapercebudes.

També ha estat un encert comptar amb la col·laboració de l'Etna Miró, ja que el seu bagatge i experiència com a lectora jove i propera al públic objectiu, ha permès fer una selecció molt acurada i pertinent de les obres que formen part del centre d'interès. La seva participació com a conductora del grup de lectura ha facilitat la interacció amb els joves del grup i ha afavorit la proximitat i la connexió amb ells.

Per a la biblioteca, aquest projecte significa la continuació d'un projecte anterior, adreçat a lectors més joves, de manera que ens permet acompanyar les persones durant tota l'etapa de formació lectora. Però no podem obviar la necessària col·laboració amb els centres educatius, que ens permet difondre el projecte i fer-lo entrar a les aules gràcies al préstec de lots de llibres amb lectures del centre d'interès.

En definitiva, la valoració d'aquest primer any és molt positiva i estem satisfets dels resultats obtinguts, la qual cosa ens anima a continuar amb les accions i activitats previstes de cara al nou curs 2022-2023.



Bibliografia

- Delmàs Ruiz, Maria; Lleal Ronda, Joffre; Suriñach Vicente, Esther. “Lectures 2.0: els clubs de lectura virtuals”. *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, 2019, Núm. 42, <https://raco.cat/index.php/BiD/article/view/359445>. [20/08/2022].
- Lluch, Gemma. *La lectura. Entre el paper i les pantalles*. Vic: Eumo, 2018.
- Portell, Joan; Ruiz, Gisela. *Adolescents i lectura: el binomi fantàstic: o com acostar, treballar i promocionar la lectura entre els joves*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2019.
- Ruiz, Gisela; Vazquez, Elisabet. “Viure els clàssics: experiències literàries i lectures obligatòries”. *Seminari d'experiències '20* (2020). <https://www.cobdc.net/secobdc20/wp-content/uploads/2021/01/Viure-Els-classics.pdf>. [20/08/2022].